

http://ec.europa.eu/external_relations/cfsp/sanctions/index.htm

Sankcijos

Atnaujinta 2009-09-15.

Turinys:

Apžvalga

- 1. Kokių tikslų ES siekia sankcijomis arba ribojančiomis priemonėmis?**
- 2. Kokio pobūdžio sankcijas arba ribojančias priemones taiko ES?**
 - 2.1. Ginklų embargas**
 - 2.2. Ekonominės ir finansinės sankcijos**
 - 2.3. Leidimo įvažiuoti į šalį apribojimai (draudimai išduoti vizas arba keliauti)**
- 3. Tikslinės ES sankcijos, kaip kovos su terorizmu priemonės**
- 4. Kokiais principais remiantis įgyvendinama ES sankcijų arba ribojančių priemonių politika?**
- 5. Pagrindiniai ES sankcijų dokumentai**
- 6. ES sankcijų teisiniai pagrindai**
- 7. Kokia yra teisinių dokumentų priėmimo ir ribojančių priemonių įgyvendinimo tvarka?**
- 8. Kaip įgyvendinamos, vykdomos ir stebimos ribojančios priemonės?**
- 9. Koks yra Komisijos vaidmuo?**
- 10. Rinktiniai tyrimų darbai**
- 11. Rinktiniai dokumentai, kuriais siekiama BUSP tikslų**
- 12. Kitos naudingos nuorodos**
- 13. Kontaktai**

Apžvalga

Įgyvendindama Bendrą užsienio ir saugumo politiką (BUSP) ES taiko ribojančias priemones, siekdama konkrečių Europos Sąjungos sutartyje (visų pirma 11 straipsnyje) nustatytų BUSP tikslų.

Pastaraisiais metais ES dažnai įvesdavo sankcijas arba ribojančias priemones (abu šie terminai toliau vartojami pakaitomis kaip lygiareikšmiai). Jos būdavo savarankiškos ES priemonės arba įvedamos įgyvendinant privalomas Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijas. Sankcijos yra diplomatinės arba ekonominės priemonės, kuriomis siekiama užkirsti kelią neteisėtai veiklai arba politikai, pvz., kuria pažeidžiama tarptautinė teisė arba žmogaus teisės, negerbiama teisinė valstybė arba nesilaikoma demokratiųjų principų.

ES ribojančios priemonės gali būti taikomos trečiųjų šalių vyriausybėms arba nevalstybiniais subjektams ir asmenims (pvz., teroristų grupuotėms ir teroristams). Šios priemonės gali būti ginklų embargas, kiti konkretūs arba bendrieji prekybos apribojimai (importo ir eksporto uždraudimas), finansiniai, leidimo įvažiuoti į šalį apribojimai (draudimai išduoti vizas ir keliauti) bei kitos reikalingos priemonės.

Šioje svetainėje apžvelgiamos šiuo metu galiojančios pagal BUSP priimtos ribojančios priemonės.

Čia taip pat pateikiamas visų asmenų, grupių ir subjektų, kuriems taikomi finansiniai apribojimai, konsoliduotas sąrašas. Jame nurodomi visų jų vardai, pavardės bei tapatybės duomenys.

Toliau taip pat išdėstomi tikslai bei principai, kuriais remiantis įgyvendinama ES ribojančių priemonių politika, ir paaiškinamos procedūros, taikomos nustatant su Bendra užsienio ir saugumo politika suderintas ribojančias priemones.

1. Kokių tikslų ES siekia sankcijomis arba ribojančiomis priemonėmis?

Sankcijas arba ribojančias priemones Europos Sąjungos taiko siekdama konkrečių Bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP) tikslų, nustatytų Europos Sąjungos sutarties 11 straipsnyje, visų pirma:

- apsaugoti Sąjungos bendrąsias vertybes, svarbiausius interesus, savarankiškumą ir vientisumą laikantis Jungtinių Tautų chartijos principų;
- visokeriopai stiprinti Sąjungos saugumą;
- išlaikyti taiką ir stiprinti tarptautinį saugumą vadovaujantis Jungtinių Tautų chartijos principais, taip pat Helsinkio galutinio akto principais ir Paryžiaus chartijos siekais, įskaitant tuos, kurie taikomi išorės sienoms;
- skatinti tarptautinį bendradarbiavimą;
- plėtoti ir stiprinti demokratiją, teisinę valstybę ir pagarbą žmogaus teisėms bei pagrindinėms laisvėms.

Bendrajame pranešime apie ES politiką nurodomi Pagrindiniai ribojančių priemonių (sankcijų) naudojimo principai (Tarybos dokumentas 10198/1/04).

Vykdydamos BUSP 27 ES valstybės narės įgyvendina pagal JT chartijos VII skyrių Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos įvestas sankcijas. JT chartija Saugumo Taryba įgaliojama priimti sprendimus dėl visos JT narės įpareigojančių ribojančių priemonių, reikalingų siekiant išsaugoti arba atkurti taiką ir saugumą, jei taikai yra iškilusi grėsmė, taika sulaužoma arba vykdomas agresijos aktas. Įgyvendindama JT Saugumo Tarybos rezoliucijas ES laikosi šių rezoliucijų nuostatų, tačiau ji taip pat gali nuspręsti taikyti papildomas ribojančias priemones. JT nustatytas ribojančias priemones ES įgyvendina kuo skubiau.

2. Kokio pobūdžio sankcijas arba ribojančias priemones taiko ES?

ES gali įvesti įvairias ribojančias priemones. Nustatant ribojančias priemones svarbu apsvarstyti, kokia priemone arba priemonių paketu būtų galima geriausiai pasiekti norimų rezultatų. Jose gali būti reikalaujama, kad:

- o diplomatinės sankcijos (diplomatų išsiuntimas iš šalies, diplomatinių ryšių nutraukimas, oficialiųjų vizitų sustabdymas);
- o bendradarbiavimo nutraukimas su trečiąja šalimi;
- o sporto ir kultūros renginių boikotavimas;
- o prekybinės sankcijos (bendrosios arba konkrečios prekybinės sankcijos, ginklų embargas);
- o finansinės sankcijos (lėšų arba ekonominių išteklių užšaldymas, finansinių sandorių uždraudimas, eksporto kreditų arba investicijų apribojimai);
- o skrydžių uždraudimas;
- o leidimo įvažiuoti į šalį apribojimai.

ES ribojančios priemonės gali būti taikomos trečiųjų šalių vyriausybėms arba nevalstybiniais subjektams ir asmenims (pvz., teroristų grupuotėms ir teroristams). Reikia pabrėžti, kad savarankiškos ES sankcijos negali būti taikomos asmenims arba subjektams, jei jos yra nesusijusios su užsienio politikos srities veikla. Tai atvejais, kai tikslinės ribojančios priemonės (dar vadinamos „protingomis sankcijomis“) taikomos asmenims arba subjektams, turi būti nustatyti aiškūs, konkrečiam atvejui pritaikyti kriterijai, kuriais remiantis būtų sprendžiama, ką įtraukti į sąrašą ir ką iš jo išbraukti.

Kaip pažymėta 1 skyriuje, Jungtinių Tautų Saugumo Taryba gali pareikalauti, kad visos JT valstybės narės pradėtų įgyvendinti priemones (išskyrus susijusias su karinių pajėgų naudojimu). JT chartijos 41 straipsnyje nurodoma, kad prie tokių priemonių priklauso visiškas arba dalinis ekonominių santykių, geležinkelio, jūrų, oro, pašto, telegrafo, radijo ir kitokių ryšių nutraukimas, taip pat diplomatinių santykių nutraukimas.

Pastaraisiais metais ES, kaip ir JT Saugumo Taryba, dažniausiai taikė šias ribojančias priemones: ginklų embargą, ekonominius ir finansinius apribojimus bei leidimo įvažiuoti į šalį apribojimus.

ES Taryba sutarė dėl Ribojančių priemonių (sankcijų) pagal ES bendrąją užsienio ir saugumo politiką įgyvendinimo ir įvertinimo gairių, kuriose aptariami bendro pobūdžio klausimai ir pateikiamos standartinės formuluotės bei bendrosios sąvokos, kurios gali būti vartojamos su ribojančių priemonių įgyvendinimu susijusiuose teisiniuose dokumentuose.

2.1. Ginklų embargas

Ginklų embargas gali būti taikomas siekiant sustabdyti ginklų ir karinės įrangos tiekimą į konfliktų sritis arba režimus, kurie galėtų juos naudoti vidinėms represijoms arba agresijai prieš kitą šalį. BUSP teisiniuose dokumentuose, kuriais įvedamas ginklų embargas, paprastai draudžiama:

- o parduoti, tiekti, perduoti ar eksportuoti ginkluotę ir susijusią visų rūšių karinę techniką, įskaitant šaunamuosius ginklus ir šaudmenis, karines transporto priemones ir įrangą, sukarintą įrangą ir minėtų priemonių atsargines dalis;

- o teikti finansavimą, finansinę ar techninę pagalbą, tarpininkavimo ir kitas paslaugas, susijusias su karine veikla ir ginklų bei visų rūšių susijusių medžiagų teikimu, gamyba, priežiūra ir naudojimu.

Ginklų embargas taikomas bent jau 2008 m. kovo 10 d. atnaujintame ES bendrajame karinės įrangos sąraše išvardytiems objektams. Taikant ginklų embargą paprastai taikomas ir draudimas teikti susijusį finansavimą, finansinę ir techninę pagalbą. Vidinių represijų atveju gali būti draudžiama įranga, kuri galėtų būti naudojama vidinėms represijoms.

Paprastai gali būti numatomos tam tikros šių draudimų išimtys, ypač žudyti nepritaikytos įrangos atžvilgiu, jei ji naudojama šioms tikslams:

- o humanitariniams arba apsaugos;
- o institucijų stiprinimo programoms ir (arba) krizių valdymo operacijoms (paprastai JT ir ES, taip pat susijusių regioninių ir subregioninių organizacijų, pvz., Afrikos Sąjungos);
- o išminavimo operacijoms.

Tokioms išimtims paprastai iš anksto turi pritarti kompetentinga institucija arba jai turi būti apie tai pranešta (JT ginklų embargo atveju turi būti susisiepta su atitinkamu Saugumo Tarybos sankcijų komitetu).

Išimtys dažnai taikomos apsauginiams drabužiams, įskaitant neperšaunamas liemenes ir karinius šalumus, kuriuos laikinai ir tik asmeninėms reikmėms eksportuoja Jungtinių Tautų, ES ar jos valstybių narių darbuotojai, žiniasklaidos atstovai, humanitarinę pagalbą bei pagalbą vystymuisi teikiantys darbuotojai ir susijęs personalas.

Kai kuriais atvejais taip pat gali būti leidžiama tiekti žudyti pritaikytą įrangą ir susijusią finansinę arba techninę pagalbą, jei užtikrinamos atitinkamos apsaugos priemonės ir sąlygos.

2.2. Ekonominės ir finansinės sankcijos

Atsižvelgiant į ES ekonominę reikšmę, ekonominių ir finansinių sankcijų taikymas gali būti galinga priemonė. Tokioms sankcijoms galėtų priklausyti eksporto ir (arba) importo draudimas (prekybinės sankcijos konkretiems produktams, pvz.: naftai, medienai ar deimantams), draudimas teikti tam tikras paslaugas (tarpininkavimo ir finansines paslaugas, techninę pagalbą), skrydžių, investicijų, mokėjimų ir kapitalo judėjimo uždraudimas arba tarifų lengvatų panaikinimas. Tačiau dėl didelių ekonominių ar finansinių apribojimų gali susidaryti pernelyg didelės ekonominės ir humanitarinės išlaidos.

Ekonominės ir finansinės ribojančios priemonės, įskaitant tikslines finansines sankcijas, turi taikyti visi ES verslu užsiimančios asmenys ir subjektai, įskaitant ne ES šalių piliečius,

bei už ES ribų verslu užsiimantys ES piliečiai arba subjektai, kurie yra įsiregistravę arba įsisteigę pagal kurios nors ES valstybės narės teisę.

Tikslinės (arba „protingos“) finansinės sankcijos

ES dažnai įveda tikslines finansines sankcijas, kurios taikomos konkrečioms asmenims, grupėms arba subjektams už jų smerktiną politiką arba elgesį. Prie tokių sankcijų priklauso įpareigojimas užšaldyti visas asmenų ir subjektų, kuriems taikomos sankcijos, lėšas ir ekonominius išteklius bei draudimas tiesiogiai ar netiesiogiai leisti jiems naudotis lėšomis ar ekonominiais ištekliais.

Išimtys taikomos pagal tam tikras sąlygas ir procedūras (pvz., jei lėšos reikalingos pagrindinėms išlaidoms apmokėti, įskaitant mokėjimus už maisto produktus, nuomą arba hipoteką, vaistus ir medicininį gydymą).

ES parengė ir atnaujino dokumentą „[ES geriausia ribojančių priemonių veiksmingo įgyvendinimo praktika](#)“, kuriame pateikė praktines gaires ir rekomendacijas, susijusias su finansinių sankcijų įgyvendinimo klausimais.

2.3. Leidimo įvažiuoti į šalį apribojimai (draudimai išduoti vizas arba keliauti)

Trečiųjų šalių piliečiams gali būti draudžiama įvažiuoti į ES, atsižvelgiant į 1 skyriuje aprašytus tikslus. Valstybės narės raginamos imtis visų reikiamų priemonių, kad užkirstų kelią atvykti į savo teritorijas ar per jas vykti tranzitu išvardytiems asmenims.

Paprastai teisinė priemonė, kuria įvedami tokie apribojimai, sudaro galimybes netaikyti draudimo išduoti vizų ar keliauti dėl humanitarinių ir kitų priežasčių arba dėl to, kad valstybė narė laikytųsi pagal tarptautinę teisę prisiimtų įsipareigojimų. Leidimo įvažiuoti į šalį apribojimai neįpareigoja valstybių narių atsisakyti įleisti į savo teritoriją savo piliečių.

3. Tikslinės ES sankcijos, kaip kovos su terorizmu priemonės

ES sankcijas taiko remdamasi JTST rezoliucijomis nr. 1267 ir 1373. ES taiko priemones prieš grupes ir asmenis, įtrauktus į teroristų grupuočių ir organizacijų sąrašą, pateikiamą naujausioje bendrojoje pozicijoje, kuria buvo iš dalies pakeista Bendroji pozicija 2001/931/BUSP. Pagal Bendrijos reglamentą finansinės sankcijos netaikomos žvaigždute pažymėtiems asmenims (tačiau jiems gali būti taikomos nacionalinės sankcijos); kitiems sąraše nurodytiems asmenims finansinės sankcijos taikomos pagal Tarybos reglamentą Nr. 2580/2001.

ES Taryba parengė informacijos suvestinę „Asmenų, grupių ir subjektų, kuriems taikomos specialios priemonės kovojant su terorizmu, ES sąrašas“. Pasiūlymus dėl šio sąrašo papildymo ir išbraukimo iš jo svarsto darbo grupė „BP 931“, kurios įpareigojimai ir darbo metodai išdėstyti Tarybos dokumente 10826/1/07 REV 1.

ES taip pat įgyvendina JT sankcijas prieš Al Qaidą ir Talibaną.

4. Kokiais principais remiantis įgyvendinama ES sankcijų arba ribojančių priemonių politika?

Paprastai sankcijos turėtų būti nukreiptos tik prieš tuos asmenis ir subjektus, kurie yra atsakingi už netinkamą politiką ir veiksmus, kad kiti justų kuo mažesnę neigiamą poveikį.

Ribojančių priemonių įvedimas ir įgyvendinimas turi būti visada suderintas su tarptautine teise. Įvedant šias priemones turi būti gerbiamos žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės, ypač teisė į teisingą bylos nagrinėjimą ir veiksmingą gynybą. Įvestos priemonės turi būti proporcingos jų tikslui. Įvedant tikslines sankcijas gali būti numatomos tam tikros išimtys, kad būtų atsižvelgiama į pagrindines asmenų, kurioms šios sankcijos taikomos, reikmes.

Taikant ribojančias priemones taip pat turėtų būti laikomasi tarptautinių Europos bendrijos ir jos valstybių narių įsipareigojimų, ypač PPO susitarimų. Todėl ES ekonomines ir finansines sankcijas taiko atsargiai. Jos yra bendrosios rinkos, grindžiamos laisvu kapitalo judėjimu ir prekybos liberalizavimu, principų išimtys. Prieš įvedant sankcijas gali prireikti pasinaudoti su trečiosiomis šalimis sudarytuose susitarimuose numatytais galiojimo sustabdymo išlygomis arba tokius susitarimus nutraukti.

ES susilaikys nuo teisinių dokumentų, kurių taikymas už savo teritorijos ribų pažeistų tarptautinę teisę, priėmimo.

Kitas esminis ES ribojančių priemonių elementas yra straipsniai dėl ribojančių priemonių galiojimo pabaigos arba peržiūros, kuriais siekiama užtikrinti, kad ribojančios priemonės būtų panaikintos arba patvirtinamos atsižvelgiant į padėties pokyčius. Visos ES autonominės priemonės yra nuolat persvarstomos.

5. Svarbiausi dokumentai

Galiojantys reglamentai ir bendrosios pozicijos, kuriais pagal BUSP nuostatas įvedamos ir įgyvendinamos sankcijos arba ribojančios priemonės.

Visos BUSP teisinės priemonės ir su sankcijomis susiję reglamentai skelbiami Oficialiajame leidinyje visomis oficialiosiomis ES kalbomis.

Pagrindiniai ribojančių priemonių taikymo principai.

2003 m. tvirtinant sankcijų gaires (žr. toliau), Taryba paprašė generalinio sekretoriaus (vyriausiojo įgaliotinio) kartu su Komisija parengti veiksmingesnio sankcijų naudojimo politikos pagrindą. 2004 m. birželio 7 d. Taryba patvirtino dokumentą dėl pagrindinių principų (Tarybos dokumentas 10198/1/04 REV 1), kuriame ji išdėstė požiūrį į sankcijas ir apibrėžė, kaip ir kada jas naudoti.

[Ribojančių priemonių \(sankcijų\) pagal ES bendrąją užsienio ir saugumo politiką įgyvendinimo ir įvertinimo gairės.](#)

2003 m. Taryba pradėjo tikrinti sankcijų metodus ir politiką. 2003 m. gruodžio 8 d. buvo sudarytas susitarimas dėl sankcijų gairių (Tarybos dokumentas 15579/03), kuris buvo atnaujintas 2005 m. gruodžio 2 d. (Tarybos dokumentas 15114/05). Šiose gairėse pateikiami techniniai nurodymai, kaip rengti, įgyvendinti ir stebėti su BUSP susijusias ribojančias priemones, bei standartinės formuluotės, vartojamos rengiant BUSP teisinės priemones.

ES geriausia ribojančių priemonių veiksmingo įgyvendinimo praktika

Pirmiausia 2004 m. gruodžio mėn. Taryba susitarė dėl techninio dokumento, kuriame nagrinėjami konkretūs klausimai, susiję su finansinėmis sankcijomis, nukreiptomis prieš teroristų grupuotes (Tarybos dokumentas 13851/4/04 REV 4). Šis dokumentas buvo atnaujintas 2005 m. gruodžio mėn. Jame aprašyta ir geriausia patirtis sudarant sąrašus bei taikant finansines sankcijas (Tarybos dokumentas 15115/05), taip pat pateikiamas klaidų atitaisymas (tik EN). Taryba dar kartą atnaujino dokumentą 2006 m. birželio 14 d. (Tarybos dokumentas 10533/06 ir COR 1) ir 2007 m. liepos 9 d. (Tarybos dokumentas 11679/07). Šis dokumentas yra dinamiškas. Jį numatoma nuolat atnaujinti, siekiant atsižvelgti į kitas Tarybos nagrinėjamas rekomendacijas ir geriausiosios patirties pavyzdžius visose sankcijų įgyvendinimo srityse.

Darbo grupės „Bendroji pozicija 931“ įgaliojimai ir darbo metodai

Darbo grupė „BP 931“ svarsto pasiūlymus dėl teroristų grupuočių ir organizacijų sąrašo papildymo bei išbraukimo iš jo. Šios darbo grupės įpareigojimai ir darbo metodai išdėstyti Tarybos dokumente 10826/1/07 REV 1.

Išsamiau šis sąrašas aprašomas informacijos suvestinėje. Joje paaiškinta, kaip priimami sprendimai, atnaujinamas sąrašas, kaip susijusiems asmenims pranešama, kodėl jie buvo įtraukti į sąrašą, taip pat išdėstytos į sąrašą įtrauktų asmenų galimybės paprašyti, kad būtų persvarstytas nuosprendis įtraukti juos į šį sąrašą ir leista naudotis užšaldytais lėšomis.

Rekomendacijos dėl konkrečioms šalims skirtų ES savarankiškai nustatytų sankcijų ar JT sankcijų sąrašų ES papildymų (Tarybos dokumentai 7697/07 ir 11054/07).

2007 m. balandžio mėn. Tarybos patvirtintose rekomendacijose nagrinėjama, kaip asmenims, grupėms ir organizacijoms, įtrauktiems į sąrašus, susijusius su konkrečioms šalims skirtomis ES savarankiškai nustatytomis sankcijomis ar JT sankcijų sąrašų ES papildymais, pranešti apie sankcijas ir jų taikymo priežastis. Šiose rekomendacijose atsižvelgiama į šiuos poreikius: poreikį pranešti atitinkamai šaliai įtraukimo į sąrašą priežastis, informuoti atitinkamus asmenis, grupes ir subjektus apie jų teisę veiksmingai pareikšti savo požiūrį ir apie individualių prašymų išbraukti iš sąrašo teikimo procedūrą, taip pat išsamios informacijos, pagal kurią būtų tinkamai nustatoma, kam skiriamos sankcijos, poreikį (Tarybos dokumentas 7697/07).

Vėliau, 2007 m. birželio mėn., patvirtintos įvairios praktinės rekomendacijos dėl atitinkamų subjektų įtraukimo ir išbraukimo iš sankcijų sąrašų (Tarybos dokumentas 11054/07).

6. ES sankcijų teisiniai pagrindai

Sankcijų teisinis pagrindas priklauso nuo ribojančių priemonių pobūdžio, sričių, kuriose jos taikomos, ir jomis siekiamų tikslų. Jei reikalingi Bendrijos veiksmai, pagal Europos Sąjungos sutarties 15 straipsnį turi būti priimta bendroji pozicija. Kaip BUSP priemonė, Tarybos bendroji pozicija priimama tik vienbalsiai pritarus visoms ES valstybėms narėms.

Jei bendrojoje pozicijoje numatoma apriboti arba nutraukti ekonominius santykius su trečiaja šalimi, t. y. įvesti ekonominės ir finansinės sankcijas, Bendrijos lygio įgyvendinimo veiksmai reglamentuojami pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 301 straipsnį, o jei taikomi finansiniai apribojimai – pagal 60 straipsnį. Tokiais atvejais Komisija turi parengti Tarybos reglamento pasiūlymą, kurį Taryba gali priimti kvalifikuota balsų dauguma.

Jei ribojančios priemonės taikomos asmenims, grupėms ir subjektams, kurie nėra tiesiogiai susiję su trečiosios šalies režimu, taikomi Europos bendrijos steigimo sutarties 60, 301 ir 308 straipsniai. Tokiais atvejais Tarybos reglamentas turi būti priimamas vienbalsiai, prieš tai pasikonsultavus su Europos Parlamentu.

Kai kuriais atvejais tam tikras ribojančias priemones taip pat galima įgyvendinti remiantis BUSP teisiniu dokumentu ir jau galiojančiu reglamentu, pvz., deimantų embargą Dramblio Kaulo Krantui galima įgyvendinti remiantis Reglamentu 2368/2002, kuriuo pagal Kimberley proceso nuostatas kontroliuojama EB prekybą neapdorotais deimantais.

Tarybos reglamentai, kuriais įvedamos sankcijos, ir susiję Tarybos sprendimai bei Komisijos reglamentai yra Bendrijos teisės dalis. Remiantis teismų praktika, Bendrijos teisė turi viršenybę prieš jai prieštaraujančius valstybių narių teisės aktus. Tokie Tarybos ir Komisijos reglamentai yra tiesiogiai ir iš karto taikomi valstybėse narėse. Jais nustatomos šių šalių fizinių ir juridinių asmenų (įskaitant ES piliečius bei ūkinės veiklos vykdytojus) teisės ir pareigos. Už jų taikymą ir vykdymą yra atsakingos kompetentingos valstybių narių institucijos ir Komisija.

Kai kurias bendrosiose pozicijose numatytas sankcijas, pvz., ginklų embargą, įgyvendina valstybės narės. Nors prekyba gaminiais priklauso išskirtinei Bendrijos kompetencijai, Europos bendrijos steigimo sutarties 296 straipsnyje valstybėms narėms leidžiama nacionalinėmis priemonėmis įvesti embargą karinėms prekėms. Todėl ginklų embargas paprastai įvedamas bendrąja pozicija, o įgyvendinamas remiantis valstybių narių eksporto kontrolės srities teisės aktais (draudimai teikti susijusią finansinę arba techninę paramą vis dėlto įgyvendinami remiantis susijusiu reglamentu).

Leidimo įvažiuoti į šalį apribojimai (draudimai išduoti vizas arba keliauti) taip pat nustatomi bendrosiose pozicijose, o įgyvendinami remiantis valstybių narių teisės aktais, susijusiais su leidimu įvažiuoti į šalį kitų šalių piliečiams.

7. Kokia yra teisinių dokumentų priėmimo ir ribojančių priemonių įgyvendinimo tvarka?

Pirmininkaujanti šalis arba viena iš valstybių narių, paprastai padedama Tarybos sekretoriato arba Komisijos, pirmiausia parengia pasiūlymą dėl bendrosios pozicijos. Šį pasiūlymą išnagrinėja ir apsvarsto susijusios Tarybos grupės, paprastai už santykius su susijusia trečiąja šalimi atsakinga Tarybos grupė ir visais atvejais Išorės santykių patarėjų darbo grupė (RELEX) bei Nuolatinių atstovų komitetas (COREPER), kuris pasiūlymą dėl bendrosios pozicijos pateikia Tarybai, kad ši jį priimtų. Tarybai priėmus bendrąją poziciją dokumentas skelbiamas Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje.

Jei bendrojoje pozicijoje raginama imtis Bendrijos lygio veiksmų, kuriais būtų įgyvendinamos kelios arba visos ribojančios priemonės, Komisija pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 60 ir 301 straipsnius pateikia Tarybai pasiūlymą dėl Tarybos reglamento. Šį pasiūlymą išnagrinėja RELEX ir COREPER, o po to priima Taryba. Pagal oficialias nuostatas pasiūlymas dėl Tarybos reglamento turėtų būti pateikiamas priėmus bendrąją poziciją. Tačiau dėl praktinių sumetimų Komisija pasiūlymus dėl Tarybos reglamentų, kuriais įgyvendinamos ribojančios priemonės, paprastai pateikia anksčiau, kad Taryba galėtų kartu svarstyti ir, jei įmanoma, vienu metu priimti abu dokumentus.

8. Kaip įgyvendinamos, vykdomos ir stebimos ribojančios priemonės?

Ribojančias priemones svarbu parengti tiksliai, kad būtų galima išspręsti konkrečias problemas, susijusias su šalimi arba asmenimis, kuriems šios priemonės yra taikomos. Tačiau ribojančios priemonės gali būti veiksmingos tik tuomet, jei jos yra tinkamai įgyvendinamos, vykdomos ir stebimos. ES Sankcijų gairėse ir Geriausios patirties dokumente pateikiama susijusių pasiūlymų. Ir valstybėms narėms, ir Komisijai atsižvelgiant į konkrečių sankcijų pobūdį yra pavestos tam tikros su ribojančių priemonių įgyvendinimu susijusios užduotys.

Paprastai valstybių narių kompetentingos institucijos yra atsakingos už:

- o nuobaudų už ribojančių priemonių pažeidimą nustatymą;
- o išimčių sudarymą;
- o keitimąsi informacija ir bendradarbiavimą su ekonominės veiklos vykdytojais (įskaitant finansines ir kredito įstaigas);
- o ribojančių priemonių įgyvendinimo ataskaitų teikimą Komisijai;
- o JT sankcijas, jei reikia, ryšius su Saugumo Tarybos sankcijų komitetais tam tikrų išimčių ir prašymų išbraukti iš sąrašo klausimais.

Komisijos vaidmuo aprašomas 9 skyriuje.

Remiantis ES sankcijų gairėmis buvo sukurtas Išorės santykių patarėjų darbo grupės (RELEX) sankcijų skyrius, kuris įgaliotas keičiantis informacija ir patirtimi kaupti su ribojančių priemonių įgyvendinimu bei taikymu susijusią geriausią patirtį.

9. Koks yra Komisijos vaidmuo?

Komisija parengia pasiūlymus dėl reglamentų, kuriais nustatomos Bendrijos kompetencijos sričiai priklausančios ribojančios priemonės. Šiuos pasiūlymus vėliau priima Taryba. Komisija gali teikti pasiūlymus dėl bendrųjų pozicijų.

Komisija taip pat yra įgaliota rengti tam tikrus įgyvendinimo reglamentus, kuriais iš dalies keičiami šie teisės aktai (ypač skelbiant asmenų, grupių arba subjektų, prieš kuriuos nukreiptos ribojančios priemonės, sąrašus).

Komisija turi užtikrinti, kad valstybės narės tinkamai ir laiku įgyvendintų reglamentus, kuriais įvedamos ribojančios priemonės, priklausančios Bendrijos kompetencijos sričiai (pvz., valstybės narės turėtų nustatyti nuobaudų taisykles, kurios būtų taikomos Bendrijos jurisdikcijai priklausančioms asmenims arba subjektams pažeidus reglamentus), ir imtųsi veiksmų, reikalingų šiems reglamentams taikyti ir vykdyti. Kad veiksmus būtų galima stebėti, ribojančių priemonių įgyvendinimo Bendrijoje reglamentuose paprastai reikalaujama, kad valstybių narių kompetentingos institucijos pateiktų veiksmų ataskaitas. Jei valstybė narė nepriima reikalingų įgyvendinimo taisyklių, Komisija pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 227 ir 228 straipsnius prieš tą valstybę narę gali pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūrą.

Komisija taip pat dalyvauja sankcijų klausimams spręsti skirtos sudėties Tarybos RELEX darbo grupės susitikimuose ir prisideda prie šiame forume svarstomų dokumentų rengimo.

10. Rinktiniai tyrimų darbai

Pastaba: toliau esančiuose rinktiniuose tyrimų dokumentuose pateikiama informacija apie klausimus, kurie nebuvo svarstomi oficialiuosiuose dokumentuose. Komisija neatsako už tik informacijos tikslais toliau pateiktų dokumentų arba kitų nuorodų turinį. Tai, kad dokumentai arba nuorodos buvo atrinkti, nereiškia, jog Komisija pritaria jų turiniui. Taip pat nereikėtų daryti jokių išvadų, jei koks nors dokumentas arba nuoroda būtų neįtraukti. Žr. su visa šios svetainės informacija susijusią teisinę informaciją.

10.1 ES politikos istorija

2006 m. sausio mėn. Bonn International Centre for Conversion paskelbė Joakimo Kreutzo parengtą dokumentą „Hard Measures by a Soft Power? Sanctions Policy of the European Union“ („Švelnios jėgos griežtos priemonės? Europos Sąjungos sankcijų politika“), kuriame nagrinėjama ES sankcijų politika.

10.2 Tikslinės („protingos“) sankcijos

Remiantis įvairiomis šalių užsakytomis iniciatyvomis buvo padarytos svarbios rekomendacijos dėl tikslinių sankcijų:

- o <http://www.smartsanctions.ch> (Interlakeno procesas, 1998–2001 m.: pagrindinis dėmesys skiriamas tikslinėms finansinėms sankcijoms);
- o <http://www.smartsanctions.de> (Bonos–Berlyno procesas, 2000–2001 m.: svarstoma, kaip veiksmingiau planuoti ir įgyvendinti ginklų embargą bei su keliavimu ir aviacija susijusias sankcijas);
- o <http://www.smartsanctions.se> (Stokholmo procesas, 2001–2003 m.: svarstoma, kaip tikslines sankcijas padaryti veiksmingesnes).

Vokietijos, Švedijos ir Šveicarijos vyriausybės paprašė parengti dokumentą „Strengthening Targeted Sanctions Through Fair and Clear Procedures“ („Tikslinių sankcijų stiprinimas nustatant teisingas ir aiškias procedūras“), kuris buvo paskelbtas 2006 m. kovo mėn. pagal Brauno universiteto Watsono tarptautinių studijų instituto tikslinių sankcijų projektą.

JT Teisės reikalų biuras paprašė atlikti tyrimą „Targeted Sanctions and Due Process“ („Tikslinės sankcijos ir teisingas bylos nagrinėjimas“). Tyrimas buvo baigtas 2006 m. kovo mėn.

Europos Taryba paprašė profesoriaus Iaino Camerono parengti pranešimą „The European Convention on Human Rights, Due Process and United Nations Security Council Counter-Terrorism Sanctions“ („Europos žmogaus teisių konvencija, teisingas bylos nagrinėjimas ir Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos sankcijos kovojant su terorizmu“).

11. Kiti susiję dokumentai

Įprastinės ginkluotės eksporto kontrolė

ES valstybės narės ne tik taiko ginklų embargą, bet ir kontroliuoja visos karinės įrangos eksportą. Reikėtų paminėti 1998 m. birželio mėnesį valstybių narių patvirtintą „Elgesio kodeksą ginklų eksporto srityje“, kuriuo siekiama stiprinti bendradarbiavimą ir pagal BUSP suderinti įprastinės ginkluotės eksporto srityje naudojamas priemones. Visos valstybės narės sutarė taikyti Elgesio kodeksą vertindamos prašymus eksportuoti 2008 m. kovo 10 d. atnaujintame ES bendrajame karinės įrangos sąrašė išvardytus objektus. Pirmasis principas – gerbti valstybių narių tarptautinius įsipareigojimus, visų pirma susijusius su JT Saugumo Tarybos ir Bendrijos įvestomis sankcijomis, susitarimais dėl ginklų neplatavimo bei kitų klausimų ir kitais tarptautiniais įsipareigojimais. Elgesio kodekse taip pat sukurama sistema, pagal kurią ES valstybės narės galės viena kitą konsultuoti ir informuoti dėl atsisakymo išduoti ginklų eksporto licencijas. Taigi Elgesio kodeksas papildoma su eksporto kontrole susijusius nacionalinius teisės aktus. Daugiau informacijos galima rasti Tarybos svetainėje Su saugumu susijusių prekių eksporto kontrolė.

Tarpininkavimas prekiaujant ginklais

2003 m. birželio mėn. Taryba priėmė bendrąją poziciją dėl tarpininkavimo prekiaujant ginklais kontrolės (Tarybos bendroji pozicija 2003/468/BUSP), kuria siekiama reguliuoti tarpininkavimą prekiaujant ginklais ir užtikrinti, kad būtų vykdomas Jungtinių Tautų, ES arba ESBO ginklų eksporto embargas. Tam tikros bendrosios pozicijos nuostatos turi būti

įgyvendinamos nacionaliniais teisės aktais. Nuostatuose, pavyzdžiui, reikalaujama, kad valstybės narės imtųsi būtinų priemonių jų jurisdikcijoje vykstančiam tarpininkavimui ginklų prekybos srityje kontroliuoti, pagal Elgesio kodeksą ginklų eksporto srityje įvertintų prašymus išduoti tarpininkavimo licencijas, sukurtų keitimosi informacija apie tarpininkavimo veiklą sistemą ir nustatytų atitinkamas sankcijas veiksmingam kontrolės vykdymui užtikrinti.

Dvigubo naudojimo įranga

Objektų, kurie gali būti naudojami ir civiliniams, ir kariniams tikslams (vadinamųjų dvigubo naudojimo objektų) eksportas kontroliuojamas pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 428/2009 (didelė rinkmena). Daugiau informacijos apie atnaujintas dvigubo naudojimo objektų eksporto kontrolės nuostatas rasite Komisijos Prekybos generalinio direktorato puslapyje.

Prekyba mirties bausmei vykdyti, kankinimui ir kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ir baudimui skirtomis prekėmis

2006 m. liepos 30 d. įsigaliojusiame Tarybos reglamente (EB) Nr. 1236/2005 nustatytos naujos prekybos tam tikromis prekėmis, kurios galėtų būti naudojamos mirties bausmei vykdyti, kankinimui ar kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ir baudimui, kontrolės priemonės. Vienas prekes draudžiama eksportuoti iš EB arba į ją importuoti, kitoms prekėms reikalingos licencijos.

Prekyba neapdorotais deimantais (Kimberley procesas)

Prekyba neapdorotais deimantais kontroliuojama pagal Kimberley proceso sertifikavimo schemą, sukurtą 2002 m. siekiant neleisti, kad dėl deimantų kiltų konfliktai. EB ši schema įgyvendinama pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2368/2002. Šioje srityje visai EB atstovauja Komisija. Daugiau informacijos rasite Komisijos svetainėje.

Prekyba mediena (miškų teisės aktų vykdymas, miškų valdymas ir prekyba mediena (FLEGT))

Siekiant užtikrinti, kad į ES patektų tik teisėtai kiršta mediena, Komisija rengia medienos licencijavimo schemą, kuri bus įgyvendinama savanoriškai (bet bus teisiškai privaloma), sudarant partnerystės sutartis su medieną gaminančiomis šalimis. Daugiau informacijos rasite Vystymosi GD puslapyje FLEGT ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 2173/2005.

Paramos ir bendradarbiavimo nutraukimas

Dažnai ES ir jai nepriklausančių šalių santykiai reguliuojami pagal dvišalius susitarimus. Pavyzdžiui, 2000 m. Kotonu susitarimu reguliuojami Europos Sąjungos ir Afrikos, Karibų baseino ir Ramiojo vandenyno (AKR) valstybių santykiai. 96 straipsnyje numatyta galimybė imtis atitinkamų priemonių tais atvejais, kai viena iš šalių pažeidžia svarbių Susitarimo elementų reikalavimus, t. y. žmogaus teises, demokratinius ir teisinės valstybės principus. Daugiau informacijos apie ES ir kitų valstybių bei regionų dvišalius susitarimus rasite interneto svetainėje „ES pasaulyje“.

Atsisakymas taikyti tarifų lengvatas

Pagal bendrąją lengvatų sistemą (BLS) numatytos tarifų lengvatos, jų panaikinimo tvarka ir pagrindas reguliuojami Tarybos reglamentu (EB) Nr. 980/2005.

12. Kitos naudingos nuorodos

ES politikos sritys

Daugiau bendresnio pobūdžio informacijos rasite:

- o Komisijos tinklalapyje Bendroji užsienio ir saugumo politika (BUSP)
- o Tarybos tinklalapyje BUSP
- o Komisijos tinklalapyje Kova su terorizmu
- o Tarybos tinklalapyje Kova su terorizmu
- o Pagrindiniuose dokumentuose dėl kovos su terorizmu (Taryba)
- o Tarybos tinklalapyje Europos saugumo ir gynybos politika
- o Komisijos tinklalapyje Ginklų neplatimas ir nusiginklavimas
- o Komisijos tinklalapiuose Pagarbos žmogaus teisėms propagavimas

Jungtinės Tautos

- o Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucija
- o Informacija apie įvairius Saugumo Tarybos sankcijų komitetus
- o Neoficiali darbo grupė, atsakinga už bendruosius sankcijų klausimus: *Report on general recommendations on how to improve the effectiveness of United Nations sanctions* (Pranešimas apie bendrąsias rekomendacijas, kaip padidinti JT sankcijų veiksmingumą) (JT dokumentas S/2006/997)
- o Generalinio sekretoriaus įsteigtos aukšto lygio grupės „Pavojai, uždaviniai ir pokyčiai“ 2004 m. gruodžio mėn. parengtas pranešimas „A more secure world: our shared responsibility“ („Saugesnis pasaulis – visų mūsų atsakomybė“), JT dokumentas A/59/565 (žr. 9 dalį apie sankcijas, 178–182 p.)
- o *Sanctions Assessment Handbook: Assessing the Humanitarian Impact of Sanctions* (Sankcijų vertinimo vadovas: humanitarinio sankcijų poveikio vertinimas), Jungtinių Tautų nuolatinis tarpinstitucinis komitetas, 2004 m. spalio mėn.

13. Kontaktai

Jei norite su mumis susisiekti, rašykite šiuo pašto adresu:

Commission européenne
Direction générale des relations extérieures
Direction A - Plateforme de crise - Coordination politique dans la PESC
Unité A2 Gestion de crises et consolidation de la paix- Sanctions
CHAR 12/45
B-1049 Bruxelles
Belgique

Informacijos apie Komisijos išorės (užsienio) politikos srities veiklą rasite čia.

Dėl bendrųjų klausimų apie Europos Sąjungą kreipkitės į tarnybą Europe Direct arba skambinkite visose 27 valstybėse narėse veikiančiu nemokamu telefono numeriu 00 800 6 7 8 9 10 11. Būsite sujungti su jūsų kalba kalbančiu telefono operatoriumi.

Atnaujinta 2009-09-15.